

Антоненко В.М.

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку,
фінансів та економічної безпеки,
Донецький національний технічний університет

БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Сучасний стан розвитку національної економіки в цілому і умови функціонування українських підприємств пов'язані із наявністю різного роду внутрішніх і зовнішніх загроз, а тому обумовлюють необхідність забезпечення їх економічного захисту.

У зв'язку із цим закономірно, що останнім часом актуалізуються публікації, які піднімають питання безпеки підприємництва. В Україні і за рубежом цією проблемою з різних точок зору та позицій займалися чимало дослідників, серед яких особливу увагу привертають роботи таких вчених, як: О.І. Барановський, В.В. Бурцев, О.Д. Василик, К.С. Горячева, М.Ю. Дмитрієва, М.М. Єрмошенко, Я.А. Жаліло, Н.П. Капустін, В.І. Мунтіян, О.Ф. Новикова, Є.А. Олейніков, Г.А. Пастернак-Таранушенко, М.Б. Тумар та інші.

Науковцями, зокрема, зосереджується певна увага взаємозв'язку понять економічної безпеки і антикризового управління як необхідного складника її (безпеки) забезпечення. Однак, на жаль, в цьому науковому напрямку і досі налічується багато невирішених питань; а деякі з тих, що вже були розглянуті науковцями, залишаються незавершеними. Взагалі поняття безпеки та антикризового управління тлумачаться неоднозначно і інколи взагалі не виокремлюються.

Принципово, з теоретичної точки зору і у першу чергу необхідно зазначити, що вони як управлінські напрямки, безумовно, є взаємопов'язаними.

Але, розмежовуючи ці поняття, треба підкреслити, що антикризове управління стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані фінансової небезпеки, бо об'єктом такого управління визнається саме криза як така та її передумови. Головне ж полягає в тому, щоб не допустити розвитку криз і завчасно їх передбачати та попереджувати. З цих позицій проблема забезпечення безпеки підприємств є в хронологічному сенсі першочерговою відносно до антикризового управління і повинна розглядатися спеціалістами як обов'язковий елемент загального механізму управління підприємствами, тоді як антикризове управління стає необхідним при виникненні чи розвитку кризових явищ [1]. Отже, забезпечення безпеки підприємств передуює етапам антикризового управління; і, якщо перше буде успішним і позитивно результативним, то друге може й не знадобитися.

Крім того, на жаль, недостатньо наукової уваги приділяється й конкретизації практичних процедур й методів забезпечення безпеки підприємств. У даному сенсі йдеться про необхідність акцентування уваги на плануванні як функції менеджменту забезпечення безпеки підприємств.

Але, при цьому варто зауважити, що: по-перше, в контексті забезпечення безпеки підприємств значущість планування їх діяльності підвищується у зв'язку із збільшенням різного роду ризиків і загроз; по-друге, швидкоплинність середовища функціонування сучасних підприємств вимагає принципово нових і ефективних планових процедур. Мова йде про перехід у сфері менеджменту від планування до бюджетування, що стає об'єктивно необхідним за умови прискорення процесів змін як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі підприємств.

Досить нове і модне у сучасній науці слово «бюджетування» стало вже відомим і у вітчизняній економічній науці; але, на жаль, наука ще явно не достатньо до потреб практики приділяє йому увагу, а на практиці саме процедури нового підходу до планування (бюджетування) не отримали майже ніякого поширення. Треба, звісно, погодитися із тим, що, хоча на деяких великих, прогресивно працюючих (а таких, на жаль, небагато) вітчизняних

підприємствах і запроваджуються елементи бюджетування, але для малих і середніх українських підприємств впровадження бюджетування є взагалі проблематичним і навіть не можливим.

Ще раз підкреслимо, що швидка змінність середовища функціонування підприємств вимагає зменшення (скорочення) планових періодів і тому переносить акценти у плануванні їх діяльності саме на оперативне планування. Як вказує, наприклад, В.М. Шелудько, бюджетування – це необхідна складова фінансового планування, оскільки основою будь-якого оперативного чи поточного фінансового плану є система відповідних бюджетів. [2]

Тому сучасний менеджмент у сфері забезпечення економічної безпеки підприємств має базуватися на бюджетуванні як основної складової специфічного менеджменту забезпечення їх захисту.

Графічно цей об'єктивно логічний сутнісний зв'язок між категоріями «економічна безпека», «антикризове управління» і «бюджетування» та перенесення акцентів в управлінні підприємствами можна подати таким чином:

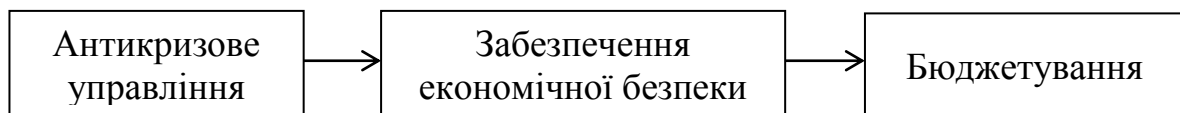

Рисунок 1. Зв'язок між категоріями «економічна безпека», «антикризове управління» та «бюджетування»

Бюджетування забезпечить підприємствам досить серйозні переваги, і, перш за все, – забезпечення їх надійного захисту від наявних чи можливих ризиків та небезпек.

Для забезпечення безпечних умов діяльності і впровадження на українських підприємствах системи ефективного бюджетного управління необхідно:

- у першу чергу запровадити на вітчизняних підприємствах управлінський облік, якого досі на багатьох з них не застосовують;

- розробити ієрархічно структуровану систему цілей, завдань та взаємозв'язків між структурними підрозділами підприємства як у короткостроковому періоді, так і в довгостроковому, що має забезпечити підприємство від негативного впливу ризиків та загроз;

- в розгалуженій системі бюджетів підприємства в процесі їх реалізації розробити та запровадити процедури моніторингу будь-яких відхилень від планових завдань означених бюджетів та визначитися у необхідних параметрах, які розраховуються для аналізу відхилень від плану у цій системі бюджетів;

- на базі аналізу фактичних відхилень параметрів від планових завдань, зафіксованих завдяки інформаційній базі управлінського обліку, своєчасно приймати управлінські рішення щодо регулювання цих відхилень, а також за необхідності – коригування й деяких планових значень параметрів бюджетів.

Звісно, що процедури бюджетування являють собою досить складне явище і вимагають від менеджерів значних зусиль як у складанні бюджетів, так і у їх виконанні; більше того, швидко змінювані умови, в яких здійснюється діяльність підприємств, призводить до того, що виконання бюджетів можна розглядати як низку хронологічно пов'язаних (наступних один за одним) оперативних планів, тобто бюджетів.

Впровадження бюджетування на сьогодні є ефективним чинником забезпечення їх безпеки і в цілому їх надійного захисту, а також підвищить результативність їх діяльності.

Список літератури

1. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: дис. ... кандидата екон. наук : 08.06.01 / Кіра Сергіївна Горячева. – Київ, 2006. – 174 с.

2. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник [Електронний ресурс] / В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2013. – 375 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1584072010629/finansii/finansoviy_menedzhment.